

Selostus Louhisaaren kartanolinnassa v. 1964 aikana suorite-
tuista töistä.

Kellarikerros: Kaikki keuharihuoneet tyhjennettiin niihin perunakellarina käyttämisen tms vuoksi tulleesta irtonaasta kiinteään vanhaan maapohjaan saakka. Irtonaisten täytemaan vahvuus vaihteli muutamista sentteistä n. 10 cm saakka. Samassa yhteydessä tutkittiin muurien perustuksia ja todettiin, että harmaakivisokkeli ja tiilimuuraus olivat peräisin samasta, yhtenäisestä rakennusvaiheesta.

I kerros:

Huone 9. Sementtipinta huoneen lattiasta hakattiin pois. Sen alta paljastui pahasti rikkoutunut kalkkikivipermanto. Unia tutkittiin ja todettiin, että se varsinaista pesämuurausta lukuunottamatta oli peräisin päärakennusvaiheesta 1600-luvulta.

Huone 10. Paperitapetit irroitettiin ja tapettien jäännökset liotettiin irti kalkkilaastipinnasta.

Huone 11. Kuten edellä.

Huone 12. Huoneen lounais-koillissuuntainen väliseinä purettiin. (Vrt. matkaselostus 17.3. 1964/Härö). Lautalattiasta avattiin tutkimuksia varten kaakkoispuoli. Luoteisseinällä ollut uuni purettiin, samoin itänurkassa ollut (entisen pienemmän huoneen) uuni. Paperitapetit ja listat irroitettiin. Kaakonpuoleinen oviaukko huoneeseen 17 (entisestä pienemmästä huoneesta halliin johtanut ovi) muurattiin umpeen.

Huone 13. Paperitapetit seinistä pestiin pois ja oviaukkojen pielilistat irroitettiin. Itänurkassa ollut tiiliuuni purettiin.

Huone 14. Samoin kuin edellä.

Huone 15. Entisen keittiön uuni purettiin kokonaan pois. Holvikatosta hakattiin n. puolet puhtaaksi öljyväripinnasta. Koillisosassa olleesta lautalattiasta irroitettiin osa tutkimuksia varten.

Huone 16. Huoneessa ollut lounais-koillissuuntainen väliseinä purettiin (vrt. matkaselostus 17.3.1964). Kaakkoisosassa ollut lautalattia purettiin ja sen alta saatiin esiin vanheppi (ilmeisesti 1700-luvun) puupermanto. Luoteisosan 1900-luvulla tehty tiililattia purettiin ja sen alta tuli esiin maatyte. Luoteisseinässä tutkittiin ulos vievää ovea ja todettiin, että se oli tehty aikaisemman ikkuna-aukon paikalle. Lounaisseinässä hakattiin rappauspintaa alkuperäisen uunin paikan määräämiseksi.

Huone 17. Purettiin huoneen luoteisseinällä ollut takkauuni. Sen takaa paljastui ehjä 1800-luvun seinäpinta ja näytti siltä, että tässä huoneessa ei ennen purettua uunia ole ollut lainkaan tulisijaa. Hakattiin lounaisseinästä rappaus pois ovenpaikkojen tutkimiseksi. Todettiin, että seinän keskellä oleva oviaukko on alkuperäinen.

Huone 18a, b, ja c. Portaikon seinistä pestiin myöhäinen marmorointiväri pois ja seinät pohjustettiin valkoisella kalkkivärillä. Portaikon välimuurissa ollut valoaukko avattiin (h. 18 c-28 c välillä).

II kerros.

Kerroksessa ei vuoden 1964 aikana tehty muita kuin välittömästi tutkimuksiin liittyneitä vähäisiä hakkauksia huoneiden 19, 22, 24, 25 ja 26 seinissä ja katoissa. Huoneessa 21 irroitettiin seinään kiinnitetty vaatekaappi.

II ja III kerroksen välinen portaikko (H 28 a, b ja c). Seinät valkaistiin kalkkivärillä. Holvissa otettiin esiin lintuaiheiset maalaukset ja niihin liittyvä ruoteita ja kilpi-kaaria seuraavaa maalattu ornamentti. Portaikon välimuurissa

(huoneiden 18 c ja 28 c välillä oleva kaariaukko avattiin (vrt. h. 18 c). Portaikon yläpäässä ollut, huoneesta 28 c huoneeseen 36 a johtanut nk. palvelijainovi muurattiin umpeen. Ovi jäi näkyviin niissä h. 36 a puolella.

III kerros.

Huone 29. Lattia lahosuojattiin ja vahattiin. Ikkunat maalattiin sisäpuolelta.

Huone 32 ja 33. Lattiat vahattiin ja lahosuojattiin.

Huone 34. Katon maalaukset konservoitiin ja kattopalkkeja kannattanut kaakkois- luoteissuuntainen tukipalkki poistettiin samalla kun välikatto tuettiin ullakon puolelta teräspalkein. Uunia madallettiin sen verran, että kattomaalaukset ja friisi sen kohdalla saatiin esiin. Seinistä ja uunista pestiin maalattu marmorointi pois ja niihin jätettiin yksivärinen valkoinen kalkkiväripinta. Koillisseinän ikkunoiden väliin maalattiin kaksi vaihtoehtoista mallia hävinneen panelimaalauksen ennallistusehdotukseksi. Uunin kaakkois- ja luoteissivuilla otettiin esille 1700-l. paneelimaalauksia. Ikkunakomeroissa olleet puiset lattiakorokkeet poistettiin. Jalkalista tehtiin uusi. Sen korkeus määrättiin seinässä säilyneen jäljen mukaan. Itäkulmassa ollut huoneeseen 35 johtanut ovi muurattiin umpeen. V. 1963 avattuun alkuperäiseen huoneeseen 35 johtaneeseen oviaukkoon tehtiin alkuperäisen mallin mukaiset karnit. Lattia lahosuojattiin ja vahattiin.

Huone 35. Seinät ja katto valkaistiin peittämällä 1800-luvulta peräisin ollut pinta valkoisella liimavärillä. Uuni maalattiin ruskeankeltaisella kalkkivärillä. Ovien avaaminen ja umpeenmuuraus, (vrt. h. 34.) V. 1963 huoneeseen 32 jälleen avattuun, alkuperäiseen oviaukkoon tehtiin karnit.

Ullakolle johtava portaikko: H. 36 a korjattiin kattopalkkien ja friisin maalauksia. Koilliseen antavan ikkunaniissäni pieliä korjattiin.

Ullakko: Huoneen 34 kohdalla vahvistettiin välikattoa kolmel-

la muototeräspalkkiparilla, jotka kantavat katon vanhoja lounais-koillissuuntaisia kattopalkkeja. Palopermannon korjaaminen tältä kohdalta jäi v. 1965 aikana tehtäväksi.

Ikkunat: Edellä lueteltujen töiden lisäksi uusittiin päärakennuksen I, II ja III kerroksen ikkunat vaihtamalla niihin uudet valikarmit ja asentamalla saksalaista valmistetta olevat antiikkilasit. Lasin toimitti Turun- ja Porinläänin lääninrakennustoimisto. Se poikkesi laadultaan huomattavasti malliksi määrätystä, aikaisemmin jo Pukkilan kartanoon vaihdetusta lasipyypistä. Ruudut helotettiin ulkopuolelta messinkisin, tinatuin kulmaheloin ja varustettiin sisäpuolelta samantlaisin haoin. Ulkopuolelta ikkunat maalattiin kahteen kertaan tummanvihreällä öljyvärillä. Myös nyt laitettut vesipillit maalattiin.

Porttaali: Hiekkakiviportaali korjattiin ja väriytyks ennallistettiin konservaattori Kiljusen toimesta osaksi patinoimalla, osaksi vanhaa patinaa poistamalla. Porraskivien korjaaminen jäi v. 1965 aikana tehtäväksi.

Päärakennuksen luoteis-, kaakkois- ja lounaispuolella ollut kivipenger purettiin (vrt. matkaselostus 17.3. 1964/Härö). Penkereen takaa paljastunut harmaakivisokkeli käsitellään v. 1965 aikana. Vastaava piha-alue tasoitettiin ja kylvettiin nurmaksi. Penkereen kivet kuljetettiin huvimajan luokse rantaan ja peitettiin maalla, jolloin rantapenger tältä osalta ulkoni.

Luoteinen siipirakennus: Rakennuksen vanha, halkeillut ulkorappaus hakattiin pois ja koko rakennus rapattiin uudestaan ja maalattiin valkoisella kalkkivärillä. Ikkunat maalattiin ulkopuolelta harmahtavalla öljyvärillä. Räystäslaudat maalattiin tummanruskealla valtti-värillä. Ankkuriraudat ruostesuojattiin ja maalattiin mustiksi.

Kaakkoinen siipirakennus: Rakennus oli jo v. 1963 aikana uudelleen rapattu. V. 1964 aikana se maalattiin kuten luoteinenkin siipirakennus.

V. 1963 lopussa valmistuneet sauna ja käymälä maalattiin ulkoa. Huvimajassa (nk. Merilinnassa) muurattiin uudet savupiiput.

Puistossa suoritettiin normaaleja puhtaanapito- ja hoitotöitä.

Konservointitöiden osalta vrt. erikseen oleva konservaattori Veikko Kiljusen työselostus.

Helsingissä joulukuun 19 p:nä 1964

Elias Härö